

Jaarverslag van de
Katholieke Vereniging voor Oecumene
Athanasius en Willibrord

september 2006 – augustus 2007

Jaarverslag van de
Katholieke Vereniging voor Oecumene
Athanasius en Willibrord

september 2006 – augustus 2007

Doelstelling

De instelling wil de Rooms-katholieke Kerk in Nederland dienen in haar streven naar volledige gemeenschap tussen de Rooms-katholieke Kerk enerzijds en de Kerken van het Westen en de Oosterse Kerken anderzijds.

Ervan overtuigd dat de eenheid van de Kerk een teken en een instrument is van de eenheid van de mensheid, ondersteunt zij ook initiatieven die in het kader van de oecumenische beweging op nationaal, Europees en mondiaal niveau worden ontplooid.

(art. 2 van de statuten)

Mission statement

Vanuit de rijke traditie van de Katholieke Kerk zet de Katholieke Vereniging voor Oecumene Athanasius en Willibrord zich in voor de oecumene in Nederland.

Onder oecumene verstaan we de inzet van christenen en kerken voor het herstel van de eenheid van de Kerk én de vele vormen van samenwerking die al tussen christenen uit verschillende tradities op cultureel en maatschappelijk gebied bestaan. De Vereniging handelt bij het uitvoeren van haar missie binnen de kaderlijnen van het Oecumenisch Directorium en de encycliek *Ut Unum Sint*. Zij laat zich ook leiden door de *Charta Oecumenica*.

De Vereniging is er van overtuigd dat éénsgezindheid en samenwerking tussen christenen en kerken nodig zijn voor een geloofwaardige verkondiging en beleving van het Evangelie in onze samenleving.

Zij zet zich daarom met vele middelen zoals ontmoetingen, gezamenlijk gebed, dialoog, studie en uitwisseling in voor de groei en de verdieping van deze éénsgezindheid en samenwerking van christenen en kerken uit het Westers en Oosters Christendom.

De Vereniging beoogt hiermee tevens de maatschappelijke relevantie van het christelijk geloof voor de huidige cultuur en de dialoog met andere religieuze tradities duidelijker voor het voetlicht te plaatsen.

INHOUDSOPGAVE

1	Woord van de voorzitter	4
2	Bestuurszaken	5
2.1	Het voorzitterschap	5
2.2	Beleidsplan 2007-2010	5
2.3	Advies	5
2.4	Financiën	6
3	Willibrordzondag en de Zondag voor de Oosterse Kerken	6
3.1	'Licht over allen' – Willibrordzondag	6
3.2	'Kinderen geven kleur aan geloven' – Zondag Oosterse Kerken 2007	7
4	Activiteitenprogramma 2006 – 2007	7
4.1	Bijeenkomsten	7
4.1.1	Kunst en spiritualiteit – Egypte: bakermat van iconen	7
4.1.2	Bijbel10daagse	8
4.1.3	Christendom en Europa	8
4.1.4	Migratie en oecumene	8
4.2	Cursussen	8
4.2.1	Oosters Christendom	8
4.2.2	Basiscursus oecumene	9
4.2.3	Priesteropleiding Bovendonk	9
4.3	Sibiu-lezingen	9
4.4	Platform Oosterse Kerken	10
4.5	Dialoog met de Pinksterbeweging	10
5	Voorlichting en publiciteit	11
5.1	Overeen	11
5.2	Pokrof	12
5.3	Electronische nieuwsbrief	12
5.4	Websites	12
5.5	Persberichten	13
6	Steun projecten Oosterse Kerken	13
7	Personele aangelegenheden	14
8	Overzicht lezingen en artikelen van medewerkers	14
9	Bestuur en commissies	17

1 WOORD VAN DE VOORZITTER

Een fors gedeelte van het afgelopen jaar hebben bestuur en staf hun weg moeten zoeken in de interim-situatie die is ontstaan door het vertrek van onze voorzitter, dr. Ad Brants.

Het vinden van een opvolger kost meer tijd dan we hadden gehoopt; tegelijk vraagt ook de financiële situatie van onze vereniging om nieuwe heldere keuzes en initiatieven.

Gelukkig heeft dit niet tot verlamming geleid.

We bouwen verder aan een toekomstvisioen, maar weten tegelijk dat we geen definitieve beslissingen moeten nemen. We willen de deur openhouden voor de nieuwe voorzitter en haar of hem de kans geven een eigen stempel op het beleid te zetten. We buigen ons over de financiële problematiek en proberen daarin verlichting te brengen, maar beseffen dat ook hier meer fundamentele keuzes noodzakelijk zullen zijn. Het voorbereidende werk dat het afgelopen jaar is verzet zal het voor de nieuwe voorzitter mogelijk maken snel belangrijke beslissingen aan het bestuur voor te leggen.

Tegelijkertijd is het eigenlijke werk voortgezet: dit jaarverslag geeft zicht daarop en bewijst het belang van onze vereniging ook in het huidige tijdsgewricht. Het bestuur is de stafleden van onze vereniging dankbaar voor hun inzet en hun prestaties. De eigen reflecties van het bestuur zijn ook steeds gevoed door de bijdragen van de stafleden.

Toch gebeurt het grootste deel van het oecumenisch werk door onze leden en door mensen die zich in de oecumenische praktijk van alledag met onze idealen verbonden voelen. Naar hen gaat onze grootste dank uit. De oecumene vormt op het moment niet het meest dankbare (werk-)terrein binnen onze geloofsgemeenschap. Dat mensen erin blijven geloven, er zich voor in-

zetten, is de beste stimulans voor bestuur en stafleden om in de toekomst van dit werk te blijven geloven.

Prof. dr. J. Peters sj
waarnemend voorzitter

2 BESTUURSZAKEN

2.1 Het voorzitterschap

In het begin van het laatste jaar van zijn termijn als voorzitter, maakte dr. Ad Brants bekend niet beschikbaar te zijn voor een nieuwe termijn. Volgens de statuten van de vereniging wordt de voorzitter op voordracht van het bestuur door de Bisschoppenconferentie benoemd voor een termijn van zes jaar. In het voorbije jaar is veel energie gestoken in het zoeken van een nieuwe voorzitter voor de vereniging. Helaas lukte het niet om voor het verstrijken van de termijn de benoeming van de nieuwe voorzitter te realiseren. Dr. Brants besloot om het voorzitterschap na het verstrijken van de periode neer te leggen. Hij was de eerste voorzitter van de Katholieke Vereniging voor Oecumene. Onder zijn leiding werd de eenheid van de pas gefuseerde instelling verstevigd. Dr. Brants legde een sterk accent op het verenigingskarakter van onze instelling en op het belang van de theologische reflectie op oecumenische thema's en vragen. In Overeen (2007)¹⁸ gaf dr. Brants een terugblik op zijn voorzitterschap van de Katholieke Vereniging voor Oecumene.

Het voorzitterschap werd na het aftreden van dr. Brants vanaf 1 januari 2007 waargenomen door prof. dr. Jan Peters s.j. Prof. dr. Peters was tot 1 januari 2001 voorzitter van het Apostolaat voor de Oosterse Kerken. Hij werd door de Algemene Ledenvergadering van 3 november 2006 gekozen tot bestuurslid en tot vice-voorzitter van de vereniging. Als waarnemend voorzitter coördineerde hij de zoektocht naar een nieuwe voorzitter en loodste het bestuur naar de vaststelling van een nieuw beleidsplan.

2.2 Beleidsplan 2007-2010

Het beleidsplan van de vereniging werd door het hoofdbestuur vastgesteld op de vergadering van 14 maart 2007. De vereniging wordt gedragen door de gezamenlijke hoop en het verlangen om de eenheid van christenen concreet zichtbaar te maken. Het bestuur geeft in het beleidsplan vier zwaartepunten aan die het werk in de komende jaren zullen bepalen: 1. de ondersteuning van de plaatselijke geloofsgemeenschappen op het gebied van de oecumene, 2. de uitvoering van projecten die de lokale oecumene vanuit een specifieke invalshoek bevorderen (jongeren, vinexwijken en Oosterse Kerken), 3. de oprichting van een bijzondere leerstoel oecumenische theologie in 2010 en 4. het bijdragen aan fundamentele discussies rond de oecumene ten behoeve van een herbezinning op oecumene.

2.3 Advies

In de dialoog over het gewijde ambt wordt tussen de katholieke en reformatorische kerken moeizaam voortgang geboekt. De vereniging heeft zich in de loop van haar geschiedenis meerdere keren uitvoerig met dit onderwerp bezig gehouden. In 2000 bracht de vereniging een studierapport uit over de mogelijkheden van een gedeeltelijke erkenning door de R.-K. Kerk van het ambt van predikant in de reformatorische kerken. De gespreksnotitie 'Het ambt in de oecumenische discussie' van de Beraadgroep Geloven en Kerkelijke Gemeenschap van de Raad van Kerken in Nederland was aanleiding voor een hernieuwde inhoudelijke bezinning in het bestuur op het ambt. Op verzoek van de bisschop-referent voor oecumene, mgr. J. van Burgsteden s.s.s., gaf het bestuur een schriftelijke reactie op dit studierapport van de Beraadgroep van de Raad van Kerken. In zijn standpuntbepaling spreekt het bestuur waardering uit voor de poging van de Beraadgroep om het oecu-

menische gesprek over het ambt een nieuwe impuls te geven. Tegelijkertijd wijst het bestuur op enkele belangrijke inhoudelijke tekortkomingen van het rapport.

2.4 Financiën

De financiële situatie van de vereniging baart het bestuur veel zorgen. De jaarrekening van 2006 werd afgesloten met een tekort van ruim € 70.000,-. De inkomsten blijven structureel achter bij de lasten die voor meer dan 68% uit personeelskosten bestaan. Al enkele jaren wordt het vermogen aangesproken om het tekort aan inkomsten op te vangen. Gebleken is dat het moeilijk is om nieuwe bronnen van inkomsten te vinden. Deze zijn nodig om het voortbestaan van de vereniging bij de huidige bezetting op langere termijn te kunnen waarborgen. Het bestuur staat voor een belangrijke keuze: fors bezuinigen op het personeelsbestand en eventueel zelfs gedwongen ontslagen en derhalve een flinke beperking van de activiteiten ofwel een termijn stellen waarbinnen bepaalde doelen moeten zijn bereikt en daar alle middelen aan besteden.

3 WILLIBRORDZONDAG EN DE ZONDAG VOOR DE OOSTERSE KERKEN

Op twee zondagen in het kerkelijk jaar vestigt de vereniging de aandacht van de parochies in ons land op de oecumenische opdracht. Aan de hand van een thema wordt de aandacht gericht op de verbondenheid met andere kerken.

3.1 'Licht over allen' – Willibrordzondag

Willibrordzondag 2006 vormde in ons land de opmaat in de voorbereiding van de Derde Europese Oecumenische Assemblee in Sibiu die in september 2007 plaats-

vond. Door middel van het communicatieblad *Overeen* en de poster (beide aan alle parochies toegezonden), de preekschets en de voorbeden zijn alle parochies attent gemaakt op dit oecumenisch proces in Europa. Voor de poster was als uitgangspunt genomen een fresco uit 1100 van een tronende Christus uit de kathedraal van Tivoli. De preekschets over Deut. 6,2-6 en Markus 12,28b-34 werd geschreven door drs. Ward Kint. Geert van Dartel en Wout van Laar stelden ter voorbereiding op Sibiu een brochure samen met bijbelstudies die door de Raad van Kerken in de reeks Oecumenische bezinning werd uitgegeven.

3.2 'Kinderen geven kleur aan geloven' – Zondag Oosterse Kerken 2007

Aanleiding voor de themakeuze van de Zondag voor de Oosterse Kerken in 2007 was een artikel van drs. Josephien van Kessel over de icoonschilderschool 'Svyatogorie' van Rostislav Girvel in Pokrof. In deze school die ondergebracht is in de Kazanskij Kathedraal worden heel jonge kinderen opgeleid tot icoonschilder. Het idee ontstond om van deze iconen een nieuwe kaartenset uit te geven en zo mogelijk ook een tentoonstelling te organiseren. De samenwerking met Rostislav Girvel verliep voorspoedig en voor de Zondag voor de Oosterse Kerken verscheen een set van zes luxe icoonkaarten van Russische heiligen en volkssprookjes met een begeleidend boekje. Op de poster voor de zondag, die aan alle parochies gestuurd is, stond een fiere verbeelding van Joris en de draak, geschilderd door de toen elfjarige Sacha Ershova. Drs. Leo van Leijssen stelde de preek-

schets en voorbede voor deze zondag samen. Het Katholiek Nieuwsblad en het Friesch Dagblad besteedden door een interview met Geert van Dartel aandacht aan de viering van de Zondag voor de Oosterse Kerken.

De netto-opbrengst voor de collecte van deze Zondag komt ten goede aan twee projecten in Rusland: de icoonschilderschool Svyatogorje en weeshuis nr. 4 in St.-Petersburg.

In het verlengde van de Zondag voor de Oosterse Kerken worden in samenwerking met de A.A. Brediusstichting in Hernen en de St.-Adelbertabdij in Egmond een tentoonstelling van deze iconen en een symposium over creatieve catechese in Oost en West voorbereid die in het najaar plaatsvinden.

4 ACTIVITEITENPROGRAMMA 2006 – 2007

In het werkjaar 2006-2007 bood de vereniging een uitgebreid programma aan van bijeenkomsten en cursussen rond oecumenische thema's.

4.1 BIJEEKOMSTEN

4.1.1 Kunst en spiritualiteit – Egypte: bakermat van iconen

In het verlengde van de Zondag voor de Oosterse Kerken van 2006 vond op 14 september 2006 in Huize Mariënborg met ca. 60 deelnemers een goed bezochte studiebijeenkomst plaats over de plaats van de iconen in

de Koptische Kerk. Dr. Mat Immerzeel, kunsthistoricus en directeur van het Paul van Moorsel Centre for Christian Art and Culture in the Middle East van de Universiteit van Leiden, vertelde het fascinerende verhaal van de icoon in de Koptische Kerk. In zijn lezing 'Van Fayoum tot Fanous' schetste hij een kunsthistorisch overzicht van de Egyptische christelijke schilderkunst. Mevrouw dr. Elham Khalil, sociaal wetenschapper en gespecialiseerd in internationale communicatie, wijdde haar lezing aan de communicatieve functie van de iconen in de Koptische Kerk.

4.1.2 Bijbel10daagse

Samen met de Protestantse gemeente van 's-Hertogenbosch organiseerde de vereniging op 31 oktober 2006 in de Grote Kerk een bijeenkomst in het kader van de landelijke Bijbel10daagse. Rabbijn Tzvi Marx, directeur van de Folkertsmastichting en Joost Jansen o.praem., specialist op het gebied van de liturgie en joods-christelijke relaties, spraken ieder vanuit hun eigen invalshoek over het onderwerp 'Feesten in de Bijbel'. Er namen ca. 40 mensen aan de bijeenkomst deel.

4.1.3 Christendom en Europa

De jaarlijkse studiemiddag die de vereniging in aansluiting op de algemene ledenvergadering organiseert vond plaats op 3 november 2006. Het was de eerste bijeenkomst ter voorbereiding op de Derde Europese Oecumenische Assemblee die onder het motto 'Het licht van Christus schijnt over allen. Hoop op eenheid en vernieuwing in Europa' van 4-9 september 2007 in het Roemeense Sibiu plaatsvond. Drs. Maria Martens, Euro-parlementariër namens het CDA, en Mr. Monique Baujard-Wijffels, medewerker van Comece, gaven hun visie op de betekenis van het christelijk geloof in politiek en samenleving. Aan de studiebijeenkomst namen ca. 70 mensen deel.

4.1.4 Migratie en oecumene

Op 15 november 2006 gaven twee katholieke migrantentheologen uit Panama en Ethiopië een lezing over de betekenis van migratie voor de oecumenische verhoudingen. Dr. Jorge Castillo-Guerra, docent missiologie aan de Theologische Faculteit van Nijmegen, hield vanuit een bevrijdingstheologische invalshoek een pleidooi voor een interculturele theologie als bijdrage aan het doorbreken van de impasse tussen migrantenchristenen en autochtone christenen. Drs. Solomon Dejene, als onderzoeker verbonden aan het Nijmeegs Instituut voor Missiewetenschappen, sprak over de kansen die migrantenkerken en gemeenschappen aan de oecumene en de interreligieuze dialoog bieden. De bijeenkomst werd bijgewoond door 15 deelnemers.

4.2 CURSUSSEN

4.2.1 Oosters Christendom

Drs. Leo van Leijsen, medewerker Oosterse Kerken, organiseerde in het najaar van 2006 een studiekkring rond het bekende boek 'Why angels fall' van de Engelse journaliste Victoria Clark over de Orthodoxie in Europa. Aan de studiekkring van zeven bijeenkomsten namen 12 mensen, afkomstig uit verschillende kerken, deel. In het voorjaar van 2007 leidde Leo van Leijsen samen met drs. Ward Kint een studiekkring over het boek 'Een open venster op de Orthodoxe Kerk' van de Vlaamse auteur en priester Ignace Peckstadt. Aan de cursus van vier bijeenkomsten namen 10 mensen deel.

4.2.2 Basiscursus oecumene

Ward Kint, coördinator oecumensiche vorming, gaf in het najaar van 2006 de door hemzelf samenstelde basiscursus oecumene. De 10 deelnemers waren uit het hele land afkomstig. In 2007 werd de basiscursus gegeven aan oecumenisch samengestelde groepen in Venlo en Linschoten-Montfoort. In de loop van 2007 werd de cursus op basis van de opgedane ervaringen en enkele ingekomen commentaren bijgesteld en verfijnd. Eind mei werd de vernieuwde cursus aangeboden aan de bisschop-referent voor oecumene. Het is onze wens dat de cursus in de toekomst als basiscursus oecumene in alle bisdommen gegeven zal worden.

4.2.3 Priesteropleiding Bovendonk

Geert van Dartel verzorgde de inleiding oecumene voor de vijfde- en zesde-jaarsstudenten van de priesteropleiding Bovendonk in Hoeven. Het betreft een reeks van tien hoor- en werkcolleges waarin het ontstaan van de oecumenische beweging wordt geschetst en actuele oecumenische vragen worden besproken. In het kader van de jaarlijkse uitwisseling tussen de priesteropleiding Bovendonk en een Anglicaanse ambtsopleiding, gaf Ward Kint op 20 mei een inleiding over oecumenische spiritualiteit.

4.3 SIBIU-LEZINGEN

In de eerste helft van 2007 organiseerde de vereniging in samenwerking met de Raad van Kerken ter voorbereiding op de Derde Europese Oecumenische

Assemblee zes Sibiu-lezingen. Deze bijeenkomsten vonden op het kantoor van de vereniging plaats. Iedere bijeenkomst werd publicitair begeleid met interviews en persberichten.

Op 2 februari opende drs. Tini Brugge, biologe, de reeks met een lezing onder de titel 'Licht in de wereld, schaduw op Gods schepping'.

Op 23 februari hield drs. Greetje Witte-Rang, medewerker van Oikos, een lezing over 'Gerechtigheid en Vrede, werken aan een rechtvaardige economie'.

Op 30 maart sprak dr. Hanneke Arts, medewerker publiciteit en voorlichting van de vereniging, over 'Leven met Christus, een weg (om) te gaan'.

Op 20 april hield prof. dr. Henk Vroom, hoogleraar godsdienstwijsbegeerte aan de VU in Amsterdam, een inleiding onder de titel 'Moet Europa het eerstgeboorterecht afstaan?' Drs. Jaap van der Meij, voorzitter van de Katholieke Raad voor Israël, hield een co-referaat.

Op 25 mei sprak drs. Wout van Laar, directeur van de Nederlandse Zendingsraad, over de zendingsopdracht: 'Getuigen van het licht. Over de missionaire roeping.' Op 29 juni sloot dr. Kees van Vliet de reeks af met een lezing 'Over het verlangen naar de zichtbare eenheid van de Kerk.'

Op de website van de vereniging (www.oecumene.nl) werd een speciale pagina over Sibiu ingericht waarop deze lezingen of verslagen te vinden zijn. Het aantal deelnemers aan deze bijeenkomsten varieerde per bijeenkomst van 15 tot 30 mensen.

4.4 Platform Oosterse Kerken

In het bestuur van de Katholieke Vereniging voor Oecumene leefde de laatste jaren de vraag naar de zinvolheid van een Relationeel Platform (overlegorgaan) ten behoeve van Oosterse Kerken in Nederland. De Katholieke Vereniging voor Oecumene onderzocht in nauw contact met betrokkenen de mogelijkheid van een dergelijk Relationeel Platform voor Oosterse Kerken in ons land, zowel met het oog op de onderlinge communicatie als ook ten dienste van hun plaats in de oecumenische samenwerking, om eventueel ook haar diensten aan te bieden voor de realisering ervan. Leo van Leijssen, medewerker Oosterse Kerken van de Katholieke Vereniging voor Oecumene, voerde dit onderzoek uit tussen december 2005 en januari 2007. Het onderzoek was, los van de resultaten betreffende het op te zetten Relationeel Platform, een uitstekende gelegenheid om bestaande contacten van de Vereniging met Oosterse Kerken aan te halen of - meestal met recentelijk in ons land aangestelde pastores - nieuwe contacten te leggen.

De respons op het onderzoek vanuit de ondervraagde Oosterse Kerken was positief. Op grond hiervan werden de in het onderzoek betrokken kerken, maar ook enkele andere, uitgenodigd voor een bijeenkomst in het cen-

trum van de Katholieke Vereniging voor Oecumene te 's-Hertogenbosch op donderdagmiddag 3 mei 2007. Vijf kerken waren present, de twee vertegenwoordigers van een zesde kerk moesten zich verontschuldigen. De Unie van Christenen uit het Midden-Oosten had een grote belangstelling voor ons initiatief getoond en was eveneens aanwezig. De bijeenkomst was een goed, maar tevens bescheiden begin. In gesprek met de voorzitter, de directeur en de medewerker Oosterse Kerken van de Katholieke Vereniging voor Oecumene maakten de deelnemers nader kennis met elkaar en wisselden hun ideeën uit aangaande een Relationeel Platform. Tijdens de bijeenkomst tekende zich opnieuw een duidelijke behoefte aan een dergelijk overlegorgaan af. Met name de zichtbaarheid binnen én de verhouding met de Nederlandse samenleving (waaronder de contacten met de burgerlijke overheden) gooiden hoge ogen; vereende kracht van de Oosterse Kerken in Nederland en daarom ook betere onderlinge verhoudingen waren hiertoe gewenst. Tevens werd duidelijk dat het opzetten van een Relationeel Platform voor Oosterse Kerken in Nederland alleen langs de weg van geleidelijkheid zou kunnen plaatsvinden. Er werd besloten tot een tweede bijeenkomst, met hopelijk meer deelnemers. In overleg met alle uitgenodigde kerken zal een nieuwe bijeenkomst plaatsvinden in het begin van het volgende werkjaar (najaar 2007).

4.5 Dialoog met de Pinksterbeweging

Tussen katholieken en pinksterchristenen vinden in Nederland sinds 1999 regelmatig informele ontmoetingen plaats. Ten minste eens per jaar komt een groep van ca. 20 mensen bij elkaar voor een inhoudelijk gesprek. Namens de vereniging is Geert van Dartel lid van de stuurgroep die de bijeenkomsten voorbereidt. Op 14 juni vond de 13^e dialoogbijeenkomst tussen katholieken en pinksterchristenen plaats bij de pinkstergemeente in

Roosendaal. Onderwerp van bespreking was de doop. Ds. John van Eenennaam, geestelijk verzorger, hield een verhaal over de doopopvatting en praktijk van de Verenigde Pinkster- en Evangelie-Gemeenten. Dr. Ben Janssens, docent aan de seminaries van Rolduc en Den Bosch en bestuurslid van de Katholieke Vereniging voor Oecumene, verwoordde de katholieke visie op het doopsel. Een uitvoerige documentatie van deze dialoog is te vinden op de website www.stucom.nl

5 VOORLICHTING EN PUBLICITEIT

5.1 Overeen

Het communicatieblad van de vereniging, Overeen, werd 2 maal uitgegeven. De staf van de vereniging vormt de redactie van het blad dat tot doel heeft informatie te geven over ontwikkelingen op oecumenisch gebied en tevens de activiteiten van de vereniging onder de aandacht te brengen van leden, donateurs en parochies. Het doel is om het communicatieblad in de komende jaren nadrukkelijker in te zetten als platform voor leden.

Het najaarsnummer van oktober 2006 opende met een artikel over de oecumenische assemblee in Sibiu. In dit nummer waren 4 extra pagina's opgenomen over het leven en het oecumenisch werk van kardinaal Johannes Willebrands. Verder werd er in dit nummer aandacht besteed aan het 100-jarig jubileum van de pinksterbeweging, de dialoog over eucharistie en avondmaal en de projecten van de vereniging ter ondersteuning van de Koptisch-Orthodoxe Kerk in Kenia. Het najaarsnummer werd gedrukt in een oplage van 3.500 exemplaren en toegestuurd aan de leden (1223) van de vereniging en de parochies (1550).

Het voorjaarsnummer verscheen in april 2007. Het werd uitgebracht in een oplage van 11.000 exemplaren

en toegestuurd aan leden en donateurs (7437) en aan de parochies. In dit nummer werden interviews gepubliceerd met scheidend voorzitter dr. Ad Brants en aftredend bestuurslid drs. Frans Geraedts. In dit nummer was er ook veel aandacht voor de Oecumenische Assemblee in Sibiu en – in het kader van de Zondag voor de Oosterse Kerken – voor de icoonschilderschool van Rostislav Girvel in St.-Petersburg. In de zomermaanden werd de vormgeving van Overeen aanmerkelijk verbeterd. Het zal in het najaar in full-color uitgegeven worden.

5.2 Pokrof

Het tijdschrift Pokrof over Oosterse Kerken, Christenen en Culturen ging in 2007 zijn 54^e jaargang in. Het wordt gemaakt door een onafhankelijke oecumenisch samengestelde redactie en uitgegeven in een oplage van 1100 exemplaren. Op 1 juli 2007 had het blad 850 abonnees. In Pokrof worden diverse aspecten van het Oosters christendom belicht. De redactie is verheugd over de bijdragen van orthodoxe auteurs aan het tijdschrift.

Dr. Michael Bakker schreef in nummer (2006)53,4 een artikel over de Russisch-orthodoxe kerk in de Jordaan die de Russisch-orthodoxe parochie van de Kapucijnen heeft overgenomen. Jim Forest schreef in (2007)54,3 een artikel over de opvatting over oorlog en vrede in de orthodoxe traditie. Van Lydia Starodubtseva uit Kharkiv (Oekraïne) ontvingen we een artikel over de Pokrof ikoon (2006)53,4 en prof. dr. Dimitar Popmarinov uit Veliko Tarnovo (Bulgarije) schreef een artikel over de plaats van de H. Schrift in de Orthodoxe Kerk. Dr. Wil van den Bercken sloot in (2006)53,4 zijn serie van zes artikelen over markante kerkgebouwen in Midden en Oost-Europa af met een artikel over kerken in Sofia, Belgrado, Boekarest en Sibiu.

Op initiatief van de redactie werd een begin gemaakt met een serie interviews met jonge wetenschappers die onderzoek doen naar een facet van het Oosters christen-

dom. Dit leidde tot de publicatie van interviews met dr. Kees den Biesen over het symbolisch denken van de H. Efrem (2006)53,4, dr. Pauline Schrooyen over Solovjov (2007)54,1, en dr. Ekaterina Tolstoj over Dostojevski (2007)54,3. In Pokrof wordt ook aandacht gegeven aan de actuele ontwikkelingen in het Oosters Christendom. Prof. dr. Herman Teule, directeur van het Instituut voor Oosters Christendom hield de lezers van Pokrof op de hoogte van de ontwikkelingen in Oost-Turkije (2006)53,5 en Noord-Irak (2007)54,1, Josephien van Kessel schreef onder andere een bijdrage over de toetreding van Bulgarije en Roemenië tot de Europese Unie. Met het oog op de assemblee in Sibiu in september 2007 werd in 2007 een serie van drie artikelen aan kerken in Roemenië gewijd. Uiteraard besteedde Pokrof ook aandacht aan het historische bezoek dat paus Benedictus in november 2006 bracht aan Istanbul. Dr. Wil van den Bercken en Dr. Heleen Murre-van den Berg gaven hun visie op de betekenis van dit bezoek in Pokrof (2007)54,1.

Leo van Leijssen en vanaf december 2007 ook Hanneke Arts hebben naast het redigeren van de teksten ook het vele andere schrijfwerk voor Pokrof behartigd: redactioneeltjes, vertalen en soms herschrijven van artikelen, foto-onderschriften, nieuwsberichten, liturgie-agenda's, et cetera.

De vormgeving van Pokrof werd in de zomermaanden kritisch bekeken. Besloten werd om de vormgeving op enkele punten te vernieuwen. Helaas is het om financiële redenen niet mogelijk om het blad in full-color uit te geven.

Belangrijk punt van aandacht blijft de abonneewerving. Om het blad kostendekkend uit te geven is een stijging van het aantal abonnees noodzakelijk.

5.3 Electronische nieuwsbrief

In verband met de personeelsswisseling van de medewerker publiciteit en voorlichting is in de periode september – december 2006 de electronische nieuwsbrief slechts tweemaal verschenen (in september en in december). Hanneke Arts, medewerker publiciteit en voorlichting, vernieuwde de opzet van de nieuwsbrief die vanaf januari 2007 maandelijks verscheen. De nieuwsbrief wordt gratis toegezonden aan 247 abonnees. Iedere nieuwsbrief bevat 15 tot 20 berichten verdeeld over de volgende categorieën: Verenigingsnieuws, Lokale oecumene, Nederland, Europa en Wereldwijd.

5.4 Websites

De website oecumene.nl functioneert als communicatie-instrument voor de Vereniging. Webmaster Hanneke Arts maakte een nieuw ontwerp voor deze website, waarin naast alle bestaande informatie ook achtergrondinformatie over de oecumene op lokaal, landelijk, europees en mondiaal niveau wordt opgenomen. Het nieuwe ontwerp zal in het najaar operationeel worden. De website zal verder effectiever op ledenwerving en het werven van donateurs worden gericht. Het ontwerp van de nieuwe website en het vernieuwde Overeen zijn op elkaar afgestemd. Tevens is een webshop opgenomen waarin het materiaal gepresenteerd wordt, dat bij de vereniging besteld kan worden.

Ook de website chartaoecumenica.nl, een gezamenlijk initiatief van de Katholieke Vereniging voor Oecumene en de Raad van Kerken van Friesland, is door Hanneke Arts geheel vernieuwd. Naast een vernieuwing van de visuele vormgeving heeft deze website ook inhoudelijk veranderingen ondergaan. Naast achtergrondinformatie over de Charta Oecumenica is het gedeelte 'Samen oplopen' op de site opgenomen. Aan de hand van zeven ru-

brieken wordt materiaal geboden waarmee op lokaal niveau gewerkt kan worden aan de oecumene. Zo kunnen bezoekers naar aanleiding van de verschillende hoofdstukken uit de Charta Oecumenica voorbeelden insturen die op de website geplaatst worden. Doordat het hostingspakket bij een andere provider is ondergebracht zijn er nu ook mogelijkheden de websites interactief te laten functioneren. Bezoekers van de site kunnen nu zelf een wens plaatsen of deelnemen aan een discussieforum.

5.5 Persberichten

Publiciteit rondom de activiteiten van de vereniging wordt bevorderd door de publicatie van persberichten en interviews. Bij ieder nieuw nummer van Pokrof wordt een persbericht uitgegeven dat betrekking heeft op één van de artikelen. Persberichten worden uitgegeven voorafgaande aan iedere bijeenkomst die de vereniging organiseert. In het kader van de bijeenkomsten ter voorbereiding op de assemblee in Sibiu, maakte dr. Hanneke Arts interviews met alle sprekers. Deze interviews werden aangeboden aan de bisdombladen, rkk.nl en het Oecumenisch Bulletin van de Raad van Kerken. De persberichten worden ook geplaatst op de website van de vereniging. De vastgehouden aandacht voor Sibiu resulteerde in diverse publicaties in rkk.nl, het Oecumenisch Bulletin en enkele bisdombladen. Het dagblad Trouw vermeldde de bijeenkomsten in de agenda.

6 STEUN PROJECTEN OOSTERSE KERKEN

Op de Zondag voor de Oosterse Kerken 2006 vroeg de vereniging steun voor twee jongerenprojecten van de Koptisch Orthodoxe Kerk in Kenya: opvang en begeleiding van straatkinderen in Nairobi en een multifunctioneel centrum in het Koptische klooster in Maseno (West-Kenia). De actie leverde inclusief de bijdrage van CMC en Cordaid een totaalbedrag op van € 25.000,-. Geert van Dartel bezocht beide projecten in mei 2007. Over zijn indrukken van het medische en sociale werk van de Koptisch Orthodoxe Kerk schreef hij artikelen in het Katholiek Nieuwsblad en Pokrof.

Op de Zondag voor de Oosterse Kerken 2007 vroeg de vereniging steun voor twee projecten in Rusland: de icoonschilderschool van Rostislav Girvel en de Groen-

school van weeshuis nr. 4 in St. Petersburg. CMC steunde de projecten met een bedrag van € 3.000,-. Op basis van de huidige stand van zaken (juli 2007) kunnen beide projecten ieder met een bedrag van € 5.000,- worden gesteund.

7 PERSONELE AANGELEGENHEDEN

Zoals hierboven al is vermeld trad dr. Ad Brants op 1 januari 2007 af als voorzitter van de vereniging. Hij werd tijdelijk opgevolgd door prof. dr. Jan Peters sj. Drs. Frans Geraedts, diocesane vertegenwoordiger van het bisdom Rotterdam, beëindigde zijn bestuurslidmaatschap vanwege pensionering. Geraedts was ruim tien jaar bestuurslid van de vereniging en zeer actief op het terrein van de oecumenische vorming en de lokale oecumenische samenwerking. Drs. Henk Berflo neemt zijn taak namens het bisdom Rotterdam over. Dr. Hans Kronenburg, adviseur van het bestuur vanuit de Protestantse Kerk, besloot om zich na het verstrijken van zijn termijn in november 2007 niet opnieuw beschikbaar te stellen. Het bestuur van de Protestantse Kerk in Nederland heeft ds. J.G. van Pijkeren voorgedragen.

Het bureau nam in mei 2007 afscheid van Riet Zwanenberg. Riet Zwanenberg heeft met enige tussenpozen 25 jaar het huis van de vereniging schoon gehouden. In de door het vertrek van Daphne van Roosendaal ontstane vacature voor de medewerker voorlichting en publiciteit werd op 1 december 2006 voorzien met de indiensttreding van dr. Hanneke Arts. De komst van dr. Hanneke Arts was een welkome versterking voor het bureau. De secretaresse van de vereniging, mw. Mirella van Herp beviel op pinksterzondag 27 mei van een gezonde zoon, Milan, haar tweede. Tot half september is zij met zwangerschapsverlof.

8 OVERZICHT LEZINGEN EN ARTIKELN VAN MEDEWERKERS

Geert van Dartel

Artikelen:

- In memoriam Johannes Kardinaal Willebrands (1909-2006), *nieuwsbrief Centrum voor Parochiespiritualiteit*, september 2006
- Licht over allen, Willibrordzondag 2006, *Missie inter Actie*, oktober 2006
- Syrisch-orthodoxen en Turken beginnen dialoog, *Pokrof* (2006) 53,4
- Katholieke Kerk wil grondinspiratie achter Europese integratie levend houden, *rkk.nl*, oktober 2006
- Studiedag over Transsylvanië legt moeizame oecumenische betrekkingen bloot, *rkk.nl*, november 2006
- Religie als factor in ontwikkelingsbeleid, *rkk.nl*, november 2006
- 'Migratie stelt oecumenische beweging voor nieuwe vragen', in *rkk.nl*, november 2006
- *Bijbelstudies bij het thema van de Derde Europese Oecumenische Assemblee in Sibiu, Het Licht van Christus schijnt over allen. Hoop op eenheid en vernieuwing in Europa*, Raad van Kerken 2007 Wout van Laar en Geert van Dartel (red.)
- Licht over allen en alles?, *Oecumenisch Bulletin*, maart 2007
- Op weg naar Sibiu: 'Leven met Christus. Een weg (om) te gaan', *rkk.nl*, Jaargang 5, nummer 5, 16 maart 2007
- De veranderende kracht van de navolging van Christus, *Oecumenisch Bulletin*, 4, 2007 (www.raadvankerken.nl/Sibiu)
- 'Als je water zomaar laat stromen, stroomt het naar beneden', www.raadvankerken.nl/Sibiu
- Er is veel meer eenheid dan wij denken, interview in *Katholiek Nieuwsblad*, 4 mei 2007
- Russische Kerk voor het voetlicht. Speciale

themazondag voor Oosterse Kerken. interview in *Friesch Dagblad*, vrijdag 4 mei 2007, p. 2

- 'Laten zien dat God ook aan jou de hand reikt'. Medische en sociale missie van de Koptisch Orthodoxe Kerk in Afrika, in *Katholiek Nieuwsblad*, 15 juni 2007
- Missie als Kairos. De Koptisch Orthodoxe Kerk in Maseno (Kenia), in: *Pokrof*(2007) 54, 4
- Geroepen om de Ene Kerk te zijn – De bijdrage van 'Evangelical Churches', *Bulletin Charismatische Theologie* (nog te publiceren)

Lezingen en cursussen:

- Inleiding oecumene voor vijfde- en zesde-jaarsstudenten van de priesteropleiding Bovendonk in Hoeven, tien bijeenkomsten (najaar 2006)
- Oecumenische samenwerking in het justitiepastoraat, Huissen, 11.01.2007
- De factor religie in Europa – een terugblik, toespraak b.g.v. afscheid van dr. Peter Moree van Kerk in Actie op 12.01.2007
- Van Porto Alegre naar Sibiu, inleiding voor Beraad van Kerken in 's-Hertogenbosch op 26.02.2007
- Van intercommunio naar communio, inleiding voor Raad van Kerken Deventer op 14.02.2007

Leo van Leijsen

Artikelen:

- 'Efrem de Syriër en het symbolisch denken. Kees den Biesen put inspiratie uit vierde-eeuws dichter' (interview), *Pokrof*(2006) 53, 4
- 'Op weg naar Kerstmis. Enkele meditatieve teksten', *Pokrof*(2006) 53, 5
- 'Subbârâ. De tijd voor Kerstmis in de Syrische tradities', *Pokrof*(2006) 53, 5
- 'De engelen van het Tanameer. Gods wakers en wachters in Ethiopië' (meditatieve teksten), *Pokrof*(2007) 54, 1
- 'Gouden Vrijdag. Uitstraling van Pinksteren' (meditatieve teksten met inleiding), *Pokrof*(2007) 54, 3.
- 'Synthroniso. Installatie van Mor Polycarpus Awgin

Aydin', *Pokrof* (2007)54, 3

- '«Identiteit is niet enkelvoudig». Bas ter Haar Romeny over onderzoek naar oosterse christenen' (interview), *Pokrof*(2007) 54, 4.

Lezingen

- Najaar 2006-winter 2007, leesgroep over Victoria Clark, *Waarom engelen vallen*, zeven middagen.
- 11 oktober 2006, lezing over Koptisch-orthodoxe Kerk, oecumenisch opgezette avond in pastorie van de r.k. kerk in Wijk bij Duurstede. Binnen kader van jaarthema 2006 van de Katholieke Vereniging voor Oecumene, Koptische Kerk.
- 24 oktober 2006, lezing 'Oosters christendom in vogelvlucht' (binnen serie van vier avonden) in r.k. parochie De Hoeksteen te Wijchen.
- 29 oktober (zondag) 2006, 'Feest van herkenning', medewerking aan oecumenische viering in het kader van landelijke Bijbel10daagse in de Grote Kerk (Protestantse Kerk) in 's-Hertogenbosch: voorbereiding en prediking n.a.v. aangeleverde tekst van St. Efrem de Syriër.
- 3 februari 2007, cursusdag over Byzantijnse traditie en Goddelijke Liturgie in Klooster Drachten, Drachten.
- 19 maart 2007, lezing over de Oosterse christenen in het Midden-Oosten, oecumenisch opgezette avond in r.k. kerk van Oosterwolde.
- Voorjaar 2007, Leesgroep over Ignace Peckstadt, *Open venster op de Orthodoxie*, vier middagen.
- 9 juni 2007, lesdag over Syrische Kerkvaders (Bardaisan, Afrahat, Efrem, Johannes Ihidoyo) binnen cursusjaar over "Pre-niceense Vaders" in 'Leerhuis van de Kerkvaders', Gent (B).

Ward Kint

Artikelen:

- Preekschets willibrordzondag 5 november 2006, www.oecumene.nl
- World youth days from a Dutch perspective, *Veritas*,

Zagreb, 10 november 2006

- Laat het licht zijn!, in: *Het licht van Christus schijnt over allen. Hoop op eenheid en vernieuwing in Europa*, Raad van Kerken in Nederland, bezinning 32/2007
- Wereldraad: spil van de oecumene, *Overeen*, nummer 18, april 2007
- Samenstelling nieuwe cursus oecumene, voorjaar 2007
- De kracht van het christendom: Samen voor Europa, *jongkatholiek.nl*, 30 mei 2007
- 'Spirituele oecumene' kenmerkt manifestatie Samen voor Europa, *rkkkerk.nl*, 1 juni 2007
- Samenstelling dossier spiritualiteit voor EEA3, juni 2007
- Gij zijt licht, meditatie en overweging bij meditatie, *Pokrof*(2007), 54, 4
- Werkvertaling handboek spirituele oecumene, april 2007 (nog te publiceren)
- Kardinaal Kasper: voor een oecumene vanuit de spirituele kern, *Overeen*, nummer 19, oktober 2007

Lezingen en cursussen:

- Licht in de bijbel, KJD 5 november 2006
- Cursus oecumene, Den Bosch, najaar 2006
- Cursus oecumene, Venlo, voorjaar 2007
- Cursus oecumene, Woerden/Linschoten, lente 2007
- Leeskring kardinaal Kasper, Dekenaat Utrecht, voorjaar 2007
- Lezing voor Dekenaat Utrecht, missionaire geloofsgemeenschappen op weg naar eenheid, 15 mei 2007
- Leesgroep inleiding in de orthodoxie (medewerking aan de groep o.l.v. Leo), voorjaar 2007
- Can spiritual ecumenism bring new hope for unity and renewal in Europe?, 20 mei 2007 (Bovendonk-lezing)

Hanneke Arts

Artikelen:

- Sibiu-lezingen van start: over 'groene verleiding' en

'vroljike bezuiniging', in *rkk.nl*, Jaargang 5, nummer 3, 16 februari 2007

- Geloof je dat?, in: *Pokrof*(2007), 54, 2
- 'Samen dragen we verantwoordelijkheid voor Gods Schepping' in: *Het Bisdomblad – Tijdschrift voor rooms-katholiek Noord-Nederland*, maart 2007
- 'Mensen stimuleren elkaar tot duurzaamheid', in: *Het Bisdomblad – Tijdschrift voor rooms-katholiek Noord-Nederland*, april 2007
- In de richting van de icoon, Leo van Leijssen en Hanneke Arts-Honselaar, in: *Overeen*, nr. 18, april 2007
- Pelgrimeren naar Sibiu: Bijbelstudies helpen op weg, in: *Overeen*, nr. 18, april 2007
- Wij zijn dragers van Christus' licht. Europese eenwording en de visioenen van Hadewijch, in: *Centraal Weekblad*, 55e jaargang, nr. 16, 20 april 2007
- Sibilezing over evangelisatie nu: 'Wereldkerk op een vierkante kilometer', in *rkk.nl*, Jaargang 5, nummer 9, 1 juni 2007
- 'Wereldkerk op een vierkante kilometer', in: *Het Bisdomblad – Tijdschrift voor rooms-katholiek Noord-Nederland*, juni 2007
- 'Je kunt niet katholiek zijn zonder de pijn van de verdeeldheid te ervaren', in *rkk.nl* Jaargang 5, nummer 10, 22 juni 2007
- 'Je kunt niet katholiek zijn, zonder de pijn van de verdeeldheid te ervaren', in: *Het Bisdomblad – Tijdschrift voor rooms-katholiek Noord-Nederland*, Zomer 2007
- Persberichten: Voorafgaand aan bijeenkomsten werden persberichten verzonden. Alle persberichten (inclusief persberichten bij het verschijnen van nummers van Pokrof) zijn te vinden op:
<http://www.oecumene.nl/nieuws/nieuwsberichten.htm>

Lezing:

- Sibiu-lezing, Spiritualiteit, Leven met Christus. Een weg (om) te gaan, 30 maart 2007

9 BESTUUR EN COMMISSIES

Enkele cijfers

Stand van zaken op 1 juli 2007

Aantal leden: 1223

Aantal donateurs: 7437

Abonnees op Pokrof: 850

Abonnees op Electronische Nieuwsbrief: 247

Bestuur

Dr. A. Brants, voorzitter tot 31 december 2006

Prof. dr. J. Peters sj., waarnemend voorzitter vanaf
1 januari 2007

Drs. G. van Dartel, ambtelijk secretaris

Drs. H. Berflo, penningmeester

Dr. D. Akerboom, lid DB

Prof.dr. A. Scheer, lid DB

Dr. P. Al o.praem.

Zr. drs. D. Brugts

Past. H van Doorn, aartsbisdom Utrecht

Drs. F. Geraedts, bisdom Rotterdam (tot 1 december
2006)

Vic.-Gen. Mgr. Drs. M. de Groot, bisdom Haarlem

Dr. H. Janssens, bisdom Roermond

Drs. A. Kamps, bisdom Breda

Drs. R. Kuiper

Mw. M.-J. Los

Drs. T. Sip, bisdom 's-Hertogenbosch

Prof. dr. H. Teule

Vic. L. van Ulden o.f.m., bisdom Groningen

Dr. C.T.M. van Vliet

Mw. mr. A.-M. Willebrands

Adviseurs

Drs. P. Kohnen, namens het SRKK

Dr. J. Kronenburg, vanuit de Protestantse Kerk in
Nederland

COMMISSIES

Financiële Commissie

Drs. H. Berflo

Drs. G. van Dartel

Dhr. G. Hulskotte

Dhr. L. Vijverberg

Fondswerving

Drs. G. van Dartel

Drs. R. Kuiper

Projecten

Drs. G. van Dartel

Drs. L. van Leijsen

Staf en secretariaat

Drs. G. van Dartel, directeur (1fte)

Mw. M. van Herp, secretaresse (vanaf 1 januari 2005)
(0,5fte)

Drs. L. van Leijsen, stafmedewerker Oosters christendom
(0,7fte)

Mw. dr. H. Arts-Honselaar, medewerkster publiciteit en
voorlichting (0,8 fte) (vanaf 1 december 2006)

Mw. R. Spijkers, financieel administratief medewerkster
(0,2fte)

Mw. M. Zwanenberg-Lowissen, huishoudelijke dienst
(0,2fte) (tot 1 mei 2007)

Redactie Pokrof

Prof. dr. W. van den Bercken

Dr. D. Bruinsma

Drs. G. van Dartel (waarnemend hoofdredacteur)

Mw. drs. J. van Kessel

Drs. D. Langerhuizen

Drs. L. van Leijsen (redactiesecretaris)

Mw. dr. H. Murre-van den Berg

Drs. H. Vogelaar

Katholieke Vereniging voor Oecumene Athanasius en Willibrord

*Walpoort 10
5211 DK 's-Hertogenbosch
telefoon 073 6136471
e-mail secretariaat@oecumene.nl
www.oecumene.nl
Giro 801919*

